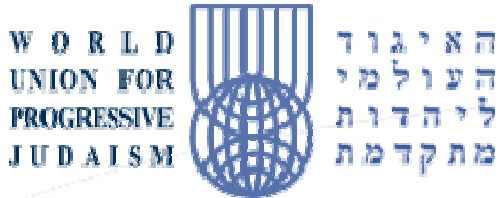

5772

Torah from Around the World

Sjabbat 18 augustus 2012 / 30 menachem-av 5772
Sidra Reëe, Devariem [Deuteronomium] 11:26-16:17
Tanach blz. 375-385
Haftara voor Rosj Chodesj: Jesjaja 66:1-24
Tanach blz. 911-914

Commentaar: Rabbijn Gary M. Bretton-Granatoor
Vice President , Philanthropy, [World Union for Progressive Judaism](#)

Vertaling: Ted Musaph- Andriesse
[Het Engelse origineel](#)

Leer kijken

Mijn vrouw en ik zijn gezegend met drie kinderen. Onze jongste, Zach, staat op het punt met zijn studie aan de universiteit te beginnen. Maar ik herinner me nog goed dat ik hem als baby in mijn armen hield en dat hij me als baby al veel lessen leerde.

Zelfs toen hij nog pas zes weken oud was en me wilde aankijken, keek hij niet naar mijn ogen, maar naar de top van mijn hoofd. Eerst dacht ik dat hij misschien zag dat zijn vader al een beetje kaal werd. Maar toen realiseerde ik me dat hij alleen maar licht en donker kon onderscheiden: hij keek naar me om de omtrek van mijn gezicht te zien, afgezet tegen mijn haar en baard.

Degenen onder u die niet het geluk smaken van het hebben van kinderen en kleinkinderen, weten wellicht niet dat de modernste speeltjes voor in de wieg tegenwoordig zwart en wit zijn. De dagen zijn voorbij dat baby-speelgoed in de primaire kleuren of pastel werd gemaakt. Nu vertellen artsen ons dat baby's geen kleuren kunnen onderscheiden totdat ze veel ouder zijn.

Zachary zou dus te zijnertijd, zo leerde ik, kleuren kunnen zien. Maanden later begonnen zijn ogen voorwerpen te volgen; hij was er verrukt van. Nog weer later konden zijn ogen beelden waarnemen die van kleur uit elkaar spatten, zodat er oogverblindende beelden voor zijn ogen

dansten. Daarna moest hij van ons leren wat het verschil is tussen de prachtige dingen die zijn ogen zagen en die goed voor hem waren, en de oogverblindende dingen die slecht voor hem waren. Hij had ons nodig om hem te leren onderscheid te maken tussen wat goed is en wat slecht is, gezond of schadelijk, leuk om mee te spelen of iets dat pijn doet.

De les die wij van Zachary leerden toen hij zeer jong was, was dat we allemaal in de wereld komen en in staat zijn licht van donker te onderscheiden. Maar bij het vorderen van de tijd hebben we hulp nodig om goed en slecht te leren zien.

Onze bijbelse voorouders wisten dit. In het boek Devariem wordt een hele sidra gewijd aan leren zien. Die sidra heet Reëe. Het eerste woord is de gebiedende wijs van het werkwoord zien. *Reëe* - Kijk! Zie! Het woord wordt in het enkelvoud gebruikt - het is een rechtstreeks gebod voor ieder van ons afzonderlijk. Gebruik je ogen! Doe ze open en kijk!

De tekst leert ons verder, dat er twee soorten van zien zijn: een aards of normaal zien en heilig zien. Het volk Israël staat bij de oevers van de Jordaan klaar om definitieve aanwijzingen te krijgen, voordat het de rivier over zal steken om het Beloofde Land binnen te trekken. Mosjee zegt: "Jullie moeten niet doen wat wij hier vandaag doen, iedereen doet alles wat goed is in zijn ogen." Maar het is de Hebreeuwse tekst die ons werkelijk leert wat de les is, want het tweede deel van de zin luidt namelijk: *בְּעֵינֵי הַיָּשָׁר כֹּל אִישׁ* (Devariem 12:8), wat letterlijk betekent: "Doe niet wat goed is in uw ogen." Oftewel: 'Doe niet wat er goed uit ziet, maar doe wat juist is.' Dit is onze dagdagelijkse manier van kijken – de normale – de dingen die we iedere dag voor ons zien. Wat zien wij? Geweld op de televisie. We zien hoe mensen anderen onmenselijk behandelen. We zien vernedering, we zien hebzucht, we zien gierigheid, we zien harteloosheid. Soms is dat alles verleidelijk, soms is dat alles onweerstaanbaar. Maar de tekst spoort ons aan: "Doe niet wat je ziet, maar doe wat goed is."

De tekst vervolgt: "Ga zorgvuldig te werk in alles wat ik u vandaag heb voorgehouden. Daar zullen u en uw nageslacht tot in lengte van dagen wel bij varen, omdat u dan doet wat goed is in de ogen van de Eeuwige, uw God." (Devariem 12:28) Hier krijgen we een glimp van wat een heilige manier van kijken is: Doen wat goed is in de ogen van God betekent handelen naar een visie die God waardig is. Deze visie, deze manier van kijken moet worden onderwezen, dit soort visie moet worden geleerd. Zoals een ouder een kind leert hoe de wereld eruit ziet, zo geeft God ons aanwijzingen met betrekking tot een heilige manier van zien.

Mosjee, een jonge man, de dagen als toezichhouder van slaven heeft hij nog maar net achter zich, neemt een nieuwe taak op zich: Het hoeden van de schapen van zijn schoonvader. Daar, in de woestijn, hoort hij de roep uit de hemel. Een engel roept hem vanuit een brandend braambos. Mosjee zegt tegen zichzelf: "Ik moet me omdraaien om dit fantastische schouwspel te zien." Toen God zag dat Mosjee zijn hoofd wegdraaide, waarbij hij zowel probeerde te kijken als niet te kijken (zoals we allemaal doen als we een plek passeren waar een gruwelijk ongeluk heeft plaatsgehad - we willen kijken, maar we willen ook niet kijken) riep God: "Mosjee, Mosjee, trek je sandalen uit, want de grond waarop je staat is heilige grond." God moet Mosjee vertellen dat hij in aanwezigheid is van het heilige – hij ziet het zelf niet, hij moet erop worden gewezen.

Heiligheid is het resultaat van de manier waarop wij dingen zien. Heiligheid wordt kenbaar gemaakt aan de wereld door de manier waarop wij tegen de wereld aankijken. Het bruidspaar

onder de choepa wordt niet heilig gemaakt door een rabbijn – zij zien elkaar als heilig, als op een hoger plan, bijzonder, uniek. Wij brengen heiligheid in de wereld als we dingen als speciaal zien. Maar, we moeten leren op zo'n manier te kijken. Mensen die smoorverliefd zijn, zijn verblind, ze begeren elkaar en worden begeerd. Maar als ze beginnen de hele persoon zien, en niet alleen het voorwerp van hun begeerte; als ze de dromen en de aspiraties van die persoon zien, en niet meer gedreven zijn door hun acute behoeften; als ze verder kijken dan de schoonheid en zicht krijgen op de innerlijke betekenis van het leven van de ander, dan wordt de ander heilig, dan wordt de dagdagelijkse manier van kijken vervangen door een nieuwe manier van zien, een nieuwe visie.

Het eerste boek Melachim [Koningen] vertelt een diepzinnig verhaal over Sjlomo (Salomon). Hij kwam als jong kind op de troon; toch, zegt de tekst, hield hij van God. God verscheen aan Sjlomo in een droom en vroeg hem wat hij meer dan alles zou wensen. Sjlomo antwoordde: "U bent uw dienaar, mijn vader Davied, altijd goedgezind geweest. (...) U hebt hem een grote gunst bewezen door hem een zoon te geven die nu op de troon zit. (...) Maar ik ben nog zo jong, ik weet nog van toeten noch blazen. (...) Schenk uw dienaar een begripvol hart zodat ik recht kan spreken over uw volk en het verschil begrijp tussen goed en kwaad." God antwoordde: "Omdat je niet vraagt om een lang leven of grote rijkdom (...) zal ik je wens vervullen. (...) Ook waar je niet om hebt gevraagd zal ik je geven (...) rijkdom en roem (...) en een lang leven." Sjlomo beseftte dat hij moest leren wat 'heilige visie' is – om goed van verkeerd te kunnen onderscheiden. Het waren de geboden die Sjlomo de discipline bijbrachten om te leren de wereld met nieuwe en heilige ogen te zien.

Zoals we in de Talmoed, traktaat Berachot 17a lezen:

Mogen jouw ogen sprankelen door het licht van de Tora
en jouw oren de muziek van haar woorden horen.
Moge elke ruimte tussen de letters op de rol
warmte en betekenis brengen in jouw ziel.
Mogen de lettergrepen de heiligheid uit jouw ziel naar boven halen
en moge deze heiligheid zachtmoedigheid en troost bieden
aan de wereld.
Moge je studeren vol passie zijn, en betekenissen
steeds andere betekenissen voortbrengen
totdat het Leven zelf zich uitdost om aan jou te verschijnen
als een oogverblindend huwelijksfeest.
En moge jouw conversatie, zelfs als het over koetjes en kalfjes gaat,
een zegen zijn voor ieder die luistert naar jouw woorden
en mogen zij de gloed van de Tora zien op jouw gezicht.